

сами о собі ■
сами о себе ■
самі про себе ■
самі пра сябе ■

samiosobie

місячнік сацыяльна-культурны /165/ серпень 2022

Свята роднай культуры

– Наша свята заўеды збірала тысячы аматараў беларускай песні, – прыгадаў перад канцэртам старшыня Беларускага таварыства Васіль Сегень.
– Нас яднае слова і месца.

■ Сёлетняе – 37 Свята беларускай культуры – сабрала шмат людзей у сонечны парк на Плянтах у Беластоку 12 чэрвеня. На сцэне перад фантанам выступілі больш за 20 беларускіх калектываў з усёй Беластоцчыны, у тым ліку пераможцы чарговага выпуску Фестывалю беларускай песні і падляшскія гасці.

На гэтым свяце сёлета не вы-

ступіў ні адзін гурт з Беларусі, як гэта было ў мінулыя гады. На гэты раз не было прадстаўнікоў пасольства Рэспублікі Беларусь у Варшаве ці генконсульства ў Беластоку. Сёлетня імпрэза таксама стала актам салідарнасці з Украінай, як і нядаўнія канцэрты фестывалю беларускай песні ў рамках раённых і цэнтральнага адборачных спаборніцтваў да 29-га фестывалю беларускай

песні. У першай палове сакавіка ў сувязі з вайной ва Украіне БГКТ (як і іншыя беларускія меншасныя арганізацыі) выступіла з заявай, у якой звярнулася да ўкраінцаў і ўкраінак са славамі солідарнасці.

Удзельніцаў фестывалю і глядачоў вельмі зацікавіў стэнд, усталяваны каля сталаў, дзе беларускія аўтары і рукадзельнікі прадстаўлялі сваю творчасць, дзе можна было набыць белыя, чырвона-белыя сцягі і сцягі ва ўкраінскіх колерах, а таксама майкі і з беларускай вышыўкай, якія звычайна можна набыць у

краме з беларускай сімволікай, якая працуе некалькі месяцаў па адрасе вуліцы Бялуўны – спадарыня **Людміла Жданко** была запрошана БГКТ на фэст.

– Усё ў парадку сярод нас, хоць нялёгкае час, чакаем малодшых, – сказала глядачка, зацікаўленая творамі беларускіх аўтараў. – Я з Цісоўкі, як і твой бацька. А мы дзе – мы тут. На нашы імпрэзы прыходзім заўжды. Як добра, што ты гаворыш па-свойму і не

забываешся. О то! – а спадарыня **Галіна Ляшчук**, таксама з Цісоўкі, расказала свае прыгоды з маладосці, як з **Гресеам Лукшам** і дваццаццю кампаньёнамі хадзілі падглядваць на досвітку амуры зайцоў; прыгожая беларуская мова і талент – вартыя файнай прозы. – Выйдзеш да сваіх, па-свойму загаворыш, і душа адкрывецца!

– А мы сёння першы раз на гэтым свяце, – кажуць пажылыя святочна апранутыя глядачкі-беластачанкі спадарыня **Веса** і **Анна**. – Мы не беларускі. Але нашы суседзі сёння выступаюць, не ведаем як завецца іх калектыў. Цікава іх пабачыць на сцэне, паслухаць. Надвор'е як пад заказ, і дзень святочны. Многа людзей, што на прагулку ў парку выбраліся сем'ямі, не абмінуць такога прыгожага свята, паслухаюць песні і па-беларуску і па-ўкраінку, пабачаць танцы.

– Мы заўжды з беларушчынай. Як можам, – кажа **Вера Масайла**,

сяброўка «Рэха пушчы». – Я ў гэтым хары спяваю трынаццаты год. Як хутка гэты час ідзе! Як учора пачала! І троху з моладдзю ў Гайнаўскім доме культуры. І сама крыху твару. Шторыз цяжэй з дзецьмі, штораз менш у іх часу, штораз цяжэйшыя пра-

грамы і сітуацыя са школай. Але заахваціць да падтрымлівання беларушчыны трэба. І сам звярнуешся, напішаш, паедзеш, заспяваеш. Як міла ўбачыць сёння на сцэне маладыя твары! А мы спяваем такія прыгожыя песні, таксама на вершы **Віктара Швэда**. Дарэчы, многія беларускія калектывы маюць ягонныя словы ў сваім рэпертуары.

– Ой, трымаемся! – адзначыла **Валя Бура** са старога калектыву «Цаглінак», што цяпер трымаецца пры Беларускаму музеі ў Гайнаўцы. Трымаем свой колер (стройка), маем вялікія перамогі ў фестывалі беларускай песні. Песня і ўпартасць трымаюць нас пры жыцці!

Канцэрт быў сапраўды імпанантны і вельмі спадабаўся шматлікай публіцы, якая кінулася ў танцы. Пачалі малечы з «Вясёлкі» з прадшколя н-р 14 у Беластоку. Танцавалі падляшскія танцы «Падляшскія кукулкі» з Бельска ды беларускія «Перапёлка» з Гайнаўкі. Захапіла **Наталька Лаўрашук** з праваслаўнай школы ў Беластоку і **Марыя Вісьнявольская** (сёлетняя адкрыццё Фестывалю беларускай песні) ды тры сястры **Астаспчук, Аліса і Яўгенія Рэуцкія**, дуэт

з «Белых Крылаў» з Міхалвоа, **Міраслаў Туроўскі** – солтыс з Канюк. Зазялі тэмпераментыя «Чырвоныя шпількі» з Міхалова. Але ж не старэюць і «Малінкі» з Маліннік, і «Распяваны Гародок». Загрымелі хары «Крыніца», «Васілёчкі», «Рэха пушчы», «Куранты», «Чыжавяне», «Мікрон» з Беластока. Да дрыжкаў перанялі песні «Сувееніра» з **Янкам Хохам**. Узарвала сцэну і публіку «Смэрэка» «Прымакоў» і эстрадныя песенькі «Аса ў калодзе беларускай культуры».

Можна сказаць, што гэта быў міні-агляд фестывалю беларускай песні. Як чакалася новае прагучанне роднай песні, маглі сведчыць слёзы ў вачах слухачоў. На пачатку канцэрта – «Мой беластоцкі край» на словы светлай памяці Алеся Барскага, які ў сваіх вершах узнёс славу айчыне і жанчыне. А на завяршэнне – «Люблю наш край» – калі ўсталі і спявалі ўсе.

Міра Лукша
фота аўтаркі

Władysław Pietruk rysownik

Artyzm i rzemiosło złąły się w jedno w twórczości Władysława Pietruka. Dziś to cecha prawie niespotykana u artystów, chyba że u ikonopisców, uprawiających, jak niegdyś się określało, Boże rzemiosło. Ale, o dziwo, Pietruk często używa pojęcia „zapisalem” albo „trzeba to zapisać, póki są jeszcze stare chaty”.

Ikona graf pisze ikony, wpisując się w świętą Tradycję, **Władysław Pietruk** „pisze” – piórkami i tuszem – cerkwie, kościoły, kaplice, krzyże, pałace, dwory, drapacze chmur w Chicago, zaułki starożytnego niemieckiego Leimen, zabytki Gdańska, Ciechocinka, Olsztyna, drewniane chaty kryte słomą, płoty drewniane, proste i wałące się, czyli architekturę. Ale on „pisze” również taflę spokojnego jeziora, 600-letni dąb rozpołowiony wiekami we wsi Przybudki, stado puszczańskich żubrów, kaczki, łąki, głązy, drogi polne, drzewa.

A mnie się zdaje, że potrafi nawet „napisać” rozpalone słońcem lato, siarczysty mróz, powiew wiatru i ciszę krzyży na Grabarce, ciężkość muru i przeźroczystość leśnego strumienia.

Kiedy „pisze”, lubi słuchać muzyki, najchętniej cerkiewnych śpiewów. Wśród nich wyrastał, a nawet znajdował radość w śpiewaniu w cerkiewnym chórze. Urodził się w Narokach w 1952 roku. Cerkiew miał w swojej wsi. Ale stąd i do Drohiczyzna, i Siemiatycz, i na Grabarkę blisko. To granice jego małej ojczyzny. Jej tak naprawdę nigdy nie opuścił. Jej potrzebował – jak potrzebują artyści pióra czy piórka.

Gdy był w czwartej klasie szkoły podstawowej rysował już ołówkiem. Dlaczego? Bo go miał. Blok rysunkowy też. A farby? Ich brakowało i drogie, nie wspominając o blejtramach. I tak samo w supraskim liceum sztuk plastycznych – znów ołówek dostępny. Na studiach

zastąpił go sprzęt profesjonalny – piórko. Został stypendystą Ministerstwa Kultury i Sztuki i pojechał studiować grafikę do niemieckiego Lipska. Specjalizował się w grafice książkowej. Mógł tam zostać, jak wielu znajomych z Polski. Ale wrócił do nadbużańskiej ojczyzny. Na 24 lata zatrzymał się w Białymstoku, by potem zatopić się w ciszy i zieleni Królowego Mostu, Białostok mając niemal w codziennym zasięgu.

Mógł więc osiąść w Niemczech, znając język tego kraju, będąc zapraszany na wystawy swoich prac do Lipska, Berlina, Rostoku, Leimenu, Writzen, rysując niemieckie miasta, na zaproszenie ich gubernatorów. Mógł osiąść w Chicago, które przez pół roku utrzymał na rysunkach, zostawiając ich dwieście, korzystając wtedy ze specjalnego stypendium.

Ale najbardziej umiłował architekturę i naturę Podlasia, także ludzi – wielu ich sportretował, ostatnio czyni to coraz chętniej, choć ludzi w krajobrazie unika.

Władysława Pietruka poznałam, gdy pracował jako grafik w tygodniku Białorusinów Niwa. To była praca na etacie. Wtedy też „łamał” wczesny Przegląd Prawosławny. Pamiętam, jak pisał, zapominając że to nie Niwa: *praciah na staronku...*, czyli „ciąg dalszy na stronie...”. Z żoną **Haliną** miał wtedy dwie małe córki – **Magdalenę** i **Paulinę**, dziś polonistkę i psychologę, osiadłe w Warszawie. Oboje z żoną musieli zarabiać na utrzymanie rodziny. Potem kierował jeszcze uniwersyteckim wydawnictwem. Ale chyba wiedział, że jego przeznaczeniem jest rysunek, że Bóg w tym go najszczodrzej obdarzył i że

Na wernisażu wystawy
Władysława Pietruka

Bożej woli trzeba być posłusznym, nawet kiedy świat mówi: Jesteś staroświecki. Jesteś romantykiem. Załóż lepiej agencję. „Sprzedawaj” reklamę. Potrafisz to. A ty chcesz zarobić na życie piórkiem! Przecież nie znajdziesz takiego drugiego chyba w całej Polsce.

A jednak, w pewnym momencie zdecydował – tylko piórko, bo etat wsyca czas i niemal nie zostawia go na rysunek.

Rysował. Ale nie do szuflady. Wiem, oferowanie swojej pracy, która nie jest na przykład usługą hydrauliczną, wymaga pokory i cierpliwego oczekiwania na odpowiedź potencjalnego nabywcy. I w te przymioty się uzbroidł.

Już samo rysowanie wymaga wielkiej cierpliwości i dyscypliny. Kiedyś powiedział mi: – Mogę rysować cały dzień, ale po każdej pół godzinie skupienia nad kartką, muszę zrobić przerwę. A bywało i tak, że „tka” taki obraz krótką czarną kreską i światłem białej kartki, a tu kleks i na przykład trzy dni pracy wyrzuca do kosza.

Poza tym – jak konkurować z wszechobecną fotografią, która w sekundę zatrzymuje obraz świata, a nie ciągu kilku dni, jak u rysownika? I ile osób wie, że rysunek i obraz to nie to samo co fotografia, albo, że jeśli tekstu nie przepuścisz przez własne wnętrze, tylko od kogoś skopiujesz, to pozostanie on „martwy”.

Dobrze więc, że są odważni artyści, którzy powiedzą: „A ja będę rysować”.

Jeszcze w 1992 roku, kiedy był na etacie, wyszedł jego pierwszy album „Stare jest piękne” – nakład aż pięć tysięcy egzemplarzy. Rozszedł się szybko. A w nim białostocka Mazowiecka, Wiejska, Młynowa, Bojary. Dziś takiego Białegostoku nie ma. A pozycja im więcej ma lat, tym nabiera większej wagi – także jako dokumentu.

Album kolejny przedstawiał świątynie rzymskokatolickiej diecezji drohiczyńskiej.

„Architektura i przyroda Województwa Podlaskiego w rysunkach

Władysława Pietruka” ukazał się w 2010 roku i został nagrodzony Złotym Gryfem na ogólnopolskim konkursie na najlepszą jakość poligrafii. To był wspólny sukces rysownika i drukarni Orthdruk.

I wreszcie artysta dojrzał do wydania albumu „Cerkwie”. Przez czternaście lat gromadził do niego rysunki. „Zapisał” w nim około połowy cerkwi w Polsce – w diecezjach warszawsko-bielskiej i białostocko-gdańskiej. Album na międzynarodowym konkursie wydawców w Moskwie został uznany w 2017 roku za najlepszą pozycję w kategorii książek zza granicy.

Ale prawdziwym żywiołem Pietruka stały się teczki. Teczki to zbiór powielanych, czyli drukowanych, rysunków zgromadzonych w jednej teczce. Każda dotyczy innego tematu, czy innego regionu. Prace do nich są zwykle zamawiane u artysty przez przedstawicieli lokalnych władz, czy diecezje. Stał się autorem rysunków do niemal 60

teczek! A to oznacza obecność w różnych domach czy instytucjach około trzystu tysięcy jego rysunków, fakt powielanych, ale przygotowanych tak, by można je było oprawić w ramy. Jakże był zdumiony ich autor, gdy w Stanach Zjednoczonych w gabinecie notariusza, a potem i lekarza, ujrzał swoje oprawione prace. Okazało się, że otrzymali oni prezent z Polski, jak sentymentalną nić łączącą ich z dawną ojczyzną.

Pamiętam wystawę Władysława Pietruka z 2006 roku. Jej kuratorem był **Andrzej Lechowski**, ówczesny dyrektor Muzeum Podlaskiego. Pięknie wyeksponował dwieście prac. Ściany „wyciszył” szarością z nutą fioletu, a prace oprawił w szerokie deski, wysmagane wiatrem i deszczem, pochodzące z rozebranej stodoły.

I oto na 50-lecie twórczej pracy Władysława Pietruka przygotowano wystawę w nowym gmachu biblioteki w Supraślu, którą można oglądać do końca wakacji. Sto prac, o różnych rozmiarach, cieszą swoim artyzmem i różnorodnością. Otwarcie wystawy 16 lipca połączono z jubileuszem rysownika. W słowie wojewody podlaskiego **Bohdana Paszkowskiego** oraz nadesłanych listach gratulacyjnych usłyszeliśmy o wyjątkowości artysty, może i na skalę europejską.

A sam artysta, który wystąpił w towarzystwie żony Haliny, wspierającej go w jego pracy, powiedział, że rysowanie to radość. I tą radością będzie się z nami dzielić dalej.

Anna Radziukiewicz
zdjęcia pochodzą ze strony
Podlaskiego Urzędu
Wojewódzkiego w Białymstoku

Дзіцячы летнік

З 4 па 20 ліпеня студзіводзкі музей жыў дзіцячай мітуснёй. А гэта з-за майстаркласаў «Лета з Традыцыяй», якія ўжо дваццаць гадоў карыстаюцца тут вялікай папулярнасцю. Першы летнік быў сарганізаваны ў 2003 г. Яго трывалым вынікам было заснаванне Студыі фальклору падляшскіх Беларусаў “Жэмэрва”, якая ў наступным годзе будзе адзначаць сваё дваццацігоддзе.

Дзіцячы летнік выходзіць ўжо другое пакаленне людзей, для якіх вельмі важным ёсць тое, каб іх дзеці апynuліся ў традыцыйнай падляшска-беларускай культуры. Дзеці развіваюцца тут інтэрдyscyплінарна, у розных напрамках. Вучацца спяваць, танцаваць і майстраваць, але таксама выходзіць любоў да сваёй культуры ды мовы. Сёлета ў летніку ўдзельнічала больш за 60 дзяцей.

Ад амаль першага летніка ў Студзіводы прыязджае **Зоя Майстроўіч** з вёскі Рудуты арлянскай гміны. Займаецца яна рамёствамі звязанымі з саломалляцтвам – вырабама цацак, саламяных павукоў, талеркаў і каробак, але таксама бліскуча расказвае і перадае дзецям свой жыццёвы вопыт. У студзіводзкім музею ў адным доме працавала яна са знакамітай ткачыхай з Відава **Анай Аўласюк**. Пад яе наглядом дзеці ткалі ручнікі з узорам, робленым у тэхніцы пэрэбораў. У выніку выйшла ўзорыстая тканіна больш трохметравай даўжыні.

Вельмі важным элементам падляшскіх хат з’яўляюцца вышываныя ручнікі. Пра гэта ведае найлепш бэльская этнограф **Аліна Дэмбоўска-Янкевіч**, якая шмат гадоў займаецца з дзясцямі народным рукадзеллем. Сёлета, пад яе чуйным вокам, ўдалося дзецям ўпрыгожыць традыцыйнымі падляшскімі ўзорамі шмат торбаў і макатак. Акрамя таго, дзеці малявалі ручнікі, якія напрыканцы

варштатаў былі павешаныя на прыдарожных крыжах у розных месцах Студзіводы.

Варта прыгадаць, што менавіта падчас мінулагадніх май-

таркласаў дзецям удалося распісаць выявы святых на крыжы, які стаіць у цэнтры прадмесця. Да гэтага патрэбны быў вельмі добры майстар, іканапісец **Рыгор Пракапюк** з Супрасля. Сёлета ён таксама працаваў з дзясцямі, але на гэты раз ствараў несакральны твор – роспіс на сцяне клуні па вуліцы Зімовая Дарога. Тут жа, дарэчы, удзельнікі летніка мелі сталуюку, а на фінал зладзілі

выстаўку сваіх твораў ды музычную прэзентацыю для бацькоў.

Праз варштаты пералівалася яшчэ многа іншых апекуноў-настаўнікаў, сярод якіх быў а.

Ніжэй: Заняткі з Кацярынай Бяляўскай у нараўчанскай Галерэі ім. Т. Саланевіч. Маляванне торбаў. Выраб традыцыйных інструментаў з майстрам латышскай дуды Эдуардсам Клінтсам

(педагог), **Наталля Сазановіч** (традыцыйная лялька), **Дарота Сульжык** (фільцаванне), **Уршуля Олексяк** (ігра на скрыпцы). Каардынатарам мерапрыемства з самага пачатку з'яўляецца **Анна Фіонік** з братам **Дарафеем**.

На апошнія дні майстаркласаў прыехаў спецыяльны госць з Латвіі — **Эдуардс Клінтс** — ду

дар і стваральнік народных інструментаў. Пад яго кірункам дзеці рабілі прыгожыя інструменты: трубы, дудкі, званочки, якія не толькі цудоўна выглядалі, але і прыгожа гралі!

Дзеці мелі таксама магчымасць паехаць ў Нараўку, дзе вельмі цёпла прыняла іх Кацярына Бяляўская, кіраўнік Галерэі ім. Т. Саланевіч. Яна правяла вельмі займальную экскурсію па малавядомых і цікавых мясцінах гарадка. Дзеці мелі таксама нагоду пабываць у ткацкай майстэрні Ірэны Ігнацюк у Старым Ляўкове ды наведаць аграсядзібу Уладзіслава Грыкі ў Сушчым Барку.

Дзіцячы летнік праходзіў у рамках Школы падляска-беларускіх культурных і гістарычных традыцыяў, якая з 2021 года дзейнічае пры студзіводскім музеі. Фінансава падтрымлівае яе Міністэрства ўнутраных спраў і адміністрацыі.

Максім Фіонік, фота аўтара

Лукаш Бартошук з бэльскай *Пакроўскай* царквы. Ён вучыў дзяцей традыцыйным канпелькам – вялікодным песням з ваколіц Супрасля і Гарадка. Майстаркласы

наведвала таксама ляснік і батанік **Івона Зінкевіч**, з якой удзельнікі пазнавалі таямніцы студзіводскай прыроды. З дзяцямі займалася таксама **Юстына Гапанюк**

З левай Павел Станкевіч

Усе мы Tutaka

«Вітаю ўсіх Tutaka, на паляне Барык, у Гарадку, на Беласточчыне, у Еўропе. Мы сустракаемся ў месцы, дзе стваралася гісторыя Вялікага княства Літоўскага – супольнай дзяржавы жмудзінаў, ліцвінаў, русінаў, палякаў, татараў, габрэяў ды іншых народаў, каб казаць пра супольную будучыню без вайны і дыктатуры». Такімі словамі вітаў удзельнікаў Фестывалю Абуджаных TUTAKA 2022 Павел Станкевіч з аднайменнага Фонду.

Менавіта ў Барыку, там дзе трыццаць разоў гучаў Фестываль Музыкі Маладой Беларусі «Басовішча», 15-16 ліпеня ўжо ў другі раз прайшоў новы фестываль сучаснай беларускай культуры.

Падзеі жніўня 2020 года не пакінулі абыякавымі многіх спевакоў, мастакоў, актораў і творцаў. Многія з іх падтрымалі патрабаванні дэмакратычных выбараў і спынення гвалту. Пераслед і пагрозы арышту

змусіла шмат каго эміграваць і фестываль TUTAKA стаў магчымасцю сустрэцца і паказаць сваю творчасць, якая не спыняецца і па-за межамі Беларусі.

Праграма фестывалю, гэтак жа як і летась была складзеная з думкай пра людзей у розным веку. Было месца і для сямейных майстар-класаў па выцінанцы, крайцы ды ляльцы «матанцы». Упершыню адбыліся таксама паказы спектакляў. Варшаўская

тныя выступы на галоўнай сцэне. Арганізатары паспрабавалі паказаць разнастайнасць сучаснай беларускай музычнай прасторы. Знайшлося месца як легендам беларускай рок-сцэны (J:MORS, Volski), гэтак і аўтэнтчнаму спеву ў электроннай апрацоўцы, а нават этнічнаму хіп-хопу.

Выступаючы на фестывалі былы амбасадар Беларусі ў Польшчы, былы міністр культуры Беларусі, а цяпер адзін з беларускіх апазіцыйных лідараў **Павел Латушка** адзначыў, што сёння беларуская культура знаходзіцца пад велізарнымі рэпрэсіямі, якіх яна не ведала, пачынаючы яшчэ з 30-х гадоў мінулага стагоддзя.

Каля 80 дзеячаў беларускай культуры з'яўляюцца палітзняволенымі.

Некалькі тысяч былі падвергнуты рэпрэсіям: страцілі працу, былі пазбаўленыя магчымасці займацца мастацтвам, вымушаныя змяніць месца жыхарства. Знішчаны многія як дзяржаўныя, так і прыватныя ўстановы і калектывы беларускай культуры.

„Сёння гэта выклік для існавання беларускай культуры. Калі не будзе беларускай культуры, то нельга марыць аб адраджэнні беларускай дзяржавы», – адзначыў у сваім выступленні кіраўнік Народнага Антыкрызіснага Упраўлення і падкрэсліў, што сёння за мяжой беларусы могуць захаваць беларускасць, прыналежнасць да беларускага этнасу, дзякуючы культурным мерапрыемствам, такім як фестываль «ТУТАКА», дзякуючы таму, што дзеячы культуры працягваюць сваю дзейнасць. Гэта захаванне дае нам шанец на тое, што беларуская культура адродзіцца ў Новай Незалежнай Беларусі”.

Павел Станкевіч
фота фонд Tutaka

ініцыятыва курсаў беларускай мовы «Мова Нанова» падрыхтавала спектакль «Сябры лесу» у тэхніцы тэатру ценяў. Каларыт падляскіх беларусаў мелі нагоду адчуць глядачы спектаклю «Брыдке качэня» Тэатру «Czrevo». Ягоная стваральніца Яанна Троц многія гады прамуе ўжыванне падляскіх гаворак на тэатральнай сцэне.

У межах фестывалю прайшлі і мастацкія акцыі. Разам з **Аляксандрай Канафальскай**, майстрыхай «санд-арту» удзельнікі TUTAKI стваралі «Птушак свабоды» з імёнамі больш як 1200 палітвязняў у Беларусі. Руфіна Базлова – беларуская мастачка, якая жыве ў Чэхіі, – прадставіла свой праект Framed in Belarus. Яна апісвае гісторыі беларускіх палітвязняў у традыцыйнай тэхніцы вышыўкі крыжыкам.

Фестываль стаў нагода таксама і паразмаўляць пра актуальныя беларускія падзеі ў палітыцы, культуры ды дзейнасці дзяспары.

TUTAKA чарговы раз была месцам сустрэчы беларускай нацыянальнай меншасці з беларускай дзяспарай, якая становіцца што раз большай у Польшчы.

Завяршылі фестываль канцэр-

Марк Шагал в Варшаве!

Именно так хочется всюду об этом говорить. Причём, это не просто выставка работ великого мастера из собраний музеев разных стран, а это теперь уже собственная коллекция Национального музея Варшавы. Четырнадцать картин одного из самых известных представителей художественного авангарда XX века заняли своё почётное место в польском музее.

■ Жизнь **Марка Шагала** представляет собой целую эпоху, куда поместились события мировой истории бурного XX-го века. Все эти перипетии оставили неизгладимый след в богатом творчестве мастера. В целом, творчество Шагала – удивительное переплетение древних иудейских традиций и новаторских тенденций. Он не дожил двух лет до столетия, менял города и страны, но всегда сохранял национальное самосознание, оставаясь человеком вне времени и географии.

Он родился в Витебске, учился в Петербурге, дышал Парижем, жил в США, но всюду и в любых обстоятельствах оставался сыном еврейского народа. И куда бы ни забрасывала его судьба, Шагал всегда хранил в сердце родной город, рисуя его тихие улочки и низенькие дома даже на полотнах с видами Парижа. Витебск – вторая по значимости „модель” художника. Место первой с 1909 года и до конца жизни было занято Беллой – любимой, женой, музой. Именно её „выпуклые чёрные глаза”, как написал о ней художник в автобиографии „Моя жизнь”, её черты прослеживаются в лицах почти всех изображённых им женщин.

Марк Шагал пишет не только картины, но и витражи, расписывает панно, настенные картины, создаёт гравюры к книгам, рисует декорации и эскизы к костюмам, в 1964-м году, когда ему было уже 77 лет, приступает к росписи плафона зрительного зала Оперы Гарнье в Париже.

Первым учителем Шагала в Санкт-Петербурге стал **Юрий**

Пэн, и хотя у юного художника были разногласия с учителем, всё же этот период был очень важен в становлении стиля, где Шагал увидел, что объектом искусства может стать покосившийся забор, ослик или складка талеса, прикрывающего лицо старого еврея.

Спустя пять лет Шагал переходит к **Николаю Рериху**, увлечённому творчеством **Поля Гогена**.

Это увлечение учитель передал и молодому ученику. И снова Шагалу тесно в установленных рамках, он ищет свободы и находит покровителя и мецената – **Льва Бакста**, и уезжает за своим кумиром в Париж, который становится для художника „вторым Витебском”.

Уже в Париже Шагал окончательно приобретает свой стиль, находит яркую палитру, фор-

Затока Ангелов
Король Давид с лирой (арфой)

С годами его работы становятся ярче. Хотя сама цветовая гамма характерна для импрессионизма, но во всём остальном он оказывается очень далёк от импрессионистов.

На его полотнах часто встречаются зелёный и красный цвета. Первый – это цвет жизни и вечно обновляющейся природы, второй – символ тревоги и предвестник потрясений. Однако уже в последние десятилетия его краски становятся более мягкими, детали и нюансы прорисовываются более тщательно и тоньше, но в них так же, как и в ранних работах, масса эмоций.

Сюжеты и техника рисунка на разных этапах его творчества менялись, а работы наполнялись мистикой. Однако на самом деле именно так художник видел реальный мир и таким способом показывал его зрителям.

На выставке в Национальном музее представлены 14 работ. Это сцены из Ветхого Завета, натюрморты или изображения влюбленной пары, выполненные в характерной для художника условности, основанной на смешении фантастических и реалистических мотивов. Здесь мы увидим „Заток Ангелов“, „Женщину с красным солнцем“, „Букеты“, „Розовый День влюбленных“ и пр. Конечно, теперь есть у нас и свой шагаловский скрипач. Картина была написана в 1979 году под названием „Свет и скрипач“.

Картина „Король Давид с лирой (арфой)“ была написана в 1967 году. Давид, играющий на лире, присутствует постоянно в творчестве Шагала. Библейский персонаж включает в себя большой перечень символов, в том числе отнесение к еврейскому народу, его истории, описанной в Библии. Возможно, на создание этого образа повлияла Шестидневная война Израиля с Египтом в 1967 году, а также и то, что Давид был покровителем

мируется круг тем для картин. Шагал устоял под влиянием всех известных современных художественных систем XX века. Изучив

их в теории и практике, всё-таки не присоединился ни к одной из них. Цветовая гамма в его работах играет ключевую роль.

музыки и человеком высокодуховным. А мы знаем, что Шагал в детстве учился играть на скрипке и петь.

Работа „Моя жизнь между Витебском и Парижем” показывает связь, которая не прерывалась на протяжении всей жизни художника – связь с родным городом Витебском и Парижем. На картине изображены синагога, увенчанная звездой Давида и крестом, а Париж символизирует Эйфелева башня. Также мы увидим и самого художника с палитрой, девушку с „глазами Беллы” и букет цветов, как знак благодарности для его двух важных мест на земле.

Но как удалось организовать выставку и привезти картины в Польшу? Возможно, решение участвовать в покупке на аукционе работ Марка Шагала – лучшее, что было сделано за последнее время. По словам доктора **Анны Маницкой**, куратора Кабинета современных гравюр и рисунков Национального музея в Варшаве, данная покупка – одна из самых выдающихся за последние годы.

Учитывая тот факт, что в Польше не такая богатая коллекция работ современных художников мирового уровня, какую имеют Париж или Лондон.

Выставка Марка Шагала представляет работы, созданные в поздний период (в 1960-70-х годах), когда мастер уже был знаменит. Все картины были куплены на аукционе из собрания семьи Шагала, и их подлинность подтверждена сертификатами Института Марка Шагала.

В процессе приобретения, которым занималось Министерство культуры Республики Польша, возникли некоторые сложности, так как желающих сделать такое приобретение было не много. Приоткрывая тайну покупки, директор Национального музея в Варшаве **Лукаш Гавел** сказал, что пришлось увеличи-

вать минимальную цену шага на аукционе, после чего участие в торгах пошло успешнее.

Выставка была открыта до 24 июля, и, помимо знакомства с наследием художника в выставочных залах, можно записаться на тематические лекции о творчестве великого художника или побывать на экскурсии в сопровождении кураторов.

После окончания выставки в Варшаве она поедет по стране, а потом все работы пополнят фонды музея. И может мы снова их увидим через добрый десяток лет. Поторопитесь!

Светлана Агошкова
фото предоставлены Национальным музеем Варшавы

Текст опубликован
в журнале Здравствуйте
№ 2/2022

14 работ Марка Шагала дополнили собрание Национального музея в Варшаве. Это стало возможно благодаря удачно проведенной сделке. Картины принадлежали семье Шагала, а приобретены они были в известном швейцарском аукционном доме Kornfeld. Приобретение работ Марка Шагала стало возможным благодаря средствам из резервного бюджета Председателя Совета Министров Матеуша Моравецкого, переданных в рамках целевой дотации в Министерство культуры и национального наследия Республики Польша. Куратор выставки – Анна Маницкая.

Sami o Sobie. Miesięcznik społeczno-kulturalny. Nieodpłatny dodatek do Przeglądu Prawosławnego
Współfinansowany ze środków Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
oraz Fundacji im. Księcia Konstantego Ostrogi
ISSN 1899-9018 Nr indeksu 371416

Wydawca: Fundacja im. Księcia Konstantego Ostrogi

Redaguje zespół: Andrzej Charyło (sekretarz redakcji), Eugeniusz Czykwini (redaktor naczelny)
Doroteusz Fionik, Natalia Klimuk, Ała Matreńczyk, Anna Petrovska
Anna Radziukiewicz (zastępca redaktora naczelnego), Dorota Wysocka

Opracowanie graficzne: Dorota Wysocka

Skład komputerowy: Halina Kierdelewicz

Adres redakcji: 15-399 Białystok, ul. Składowa 9; tel./fax (0048 – kier. z zagranicy) 85 742 18 57
e-mail: redakcja@przegladprawoslawnny.pl; www.przegladprawoslawnny.pl

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Публикації виражають лише погляди авторів і не можуть бути ідентифіковані з офіційним становищем Міністра Внутрішніх Справ і Адміністрації. Публикации выражают только точку зрения авторов и не могут быть отождествлены с официальной позицией министра внутренних дел и администрации. Публікації виражають лише точку зору авторів і не можуть ототожнюватися з офіційною позицією Міністра внутрішніх справ і адміністрації. Публикації виказують тільки меркванні аўтараў і не могуць быць ідэнтыфікаваны з афіцыйнай пазіцыяй Міністра Унутраных Спраў і Адміністрацыі.